

אירית ויסמן מינקוביץ

נמל מילים

יעקב – אגרוף קמוץ

כְּשִׁילְדִיו בָּאִים אֵלָיו בְּלֵב מְכֻסָּס לְכַבּוֹת אֶת הָאֵהָבָה,
יעקב – אגרוף קמוץ
נִכְפָּף בְּחִיק רַחֵל וּמְכַרִּיז עַל חַיֵּי שְׂמֵטָה.

בְּנֵדִיּוֹת הַלֵּב יוֹסֵף מְנַכֵּשׂ בְּבוֹר אֶת הָעֵקֶרְבִים,
מְסַבֵּב הַיְבֵלִית מִגְבִּיָּהָ פָּרָא, הַסְרָפָד מִתְפַּשֵּׁט.
צְרִיךְ לְהַעֲנִיק טַעַם לְאֲדָמָה, אוֹמֵר בְּנִימִין
וּמְמַלִּיחַ אֶת הָרְגָבִים.
הַשָּׁנִים כֹּהֲרָגְלָן – מִתְפּוֹרְרוֹת.

משיגי גבול

מַעֲבֵר לְעֵצֵי הַבְּרוּשׁ שֶׁנִּטְעַע לְהַסְתִּיר פְּנֵיו מֵעֵינַי,
יָמָיו שֶׁל שִׁכְנִי, זוֹרְמִים בְּחֶצֶר הַסְמוּכָה
אֲכַל קוֹלוֹ רוֹמֵס אֶת הַיֶּרֶק, מִפְּשִׁיט אֶת חַיֵּיו בְּאֲזֹנֵי.
עֵינָי הַבְּרוּשִׁים שֶׁלוֹ עוֹקְבוֹת אַחַר כְּפִתוּרֵי עוֹרִי, גְּמִישוֹת אֲנָחוּתֵי.
בוֹלְשׁוֹת אַחַר קְפִלֵי הַלֵּיכּוֹתֵי, נִזְנָזוֹת מֵהֶבֶל פִּי,
דוֹקְרוֹת בְּשִׁתִּיקוֹתֵי וְעוֹשׂוֹת בְּבִיתִי כְּבִשְׁלֵהֵן.
הוּא בְּבִיתוֹ
וְאֲנִי כְּלוֹאָה בְּחֶסְדֵּיו.

מתוך הספר **ציפור מעמידה פנים** העומד לראות אור בספרי 'עתון 77'

של דבר, למרות השוני שלהן זו מזו, הקובלנות שבפיהן דומות. מסכמת אותן במקאמה שירית בת דור הביניים ענת (שבגלל הצורה השירית אני נטה לראות בה את בת דמותה של המחברת) הכותבת בפרק כ"ו: "לאן כולם נעלמים פתאום / ואין שם לב / לאן כולם / הנה היו הנה אינם..." וכן הלאה לאורך שלושה עמודים. ההרגשה היא כאילו העולם פתאום התרוקן, חצר הקיבוץ ריקה, ותחושה של עזיבות וכאב שורה במקום.

נדמה לי כי עמירה הגני מסכמת בספרה מצב קודם שכבר השתנה. צורות החיים הקיבוציות מתחדשות ומתגוונות, בנים חוזרים, חדשים מצטרפים אם כחברים ואם כנלווים. הקיבוץ הזה, כמדומני, טרם מצא את ביטויו הספרותי, אבל אין ספק שגם הוא יבוא.

א
אִישׁ לֹא מְקַשֵּׁב כִּי בְרוּחַ הַמַּלְיָם אָבָק,
יְכַלְתִּי לְשִׁמּוֹר אוֹתָן בְּעֲצָמוֹתַי, לְאֲבָרָן בְּעוֹרֵי.
אֲכַל אֶתְּהָ מִסֵּב אֶתָּן לְשִׁלְחָנָה,
מִטָּה קוֹנֵכִיתָהּ לְהַמִּיתָן.
אֶתְּהָ נְמַל שֶׁל מַלְיָם,
וְאֲנִי בָּאָה לְפָרֵק אוֹתָן עַל רְצִיפָהּ.

ב
הַשֶּׁמֶשׁ מִתְרוֹקֶנֶת מִצַּבְעָה
הַנִּמְסָךְ לְזָמָן,
מִפְּנֵה מְקוֹם לְמַחִילָה.
הַצֵּלִיל נִפְרָד מִקוֹלוֹ,
מוֹתִיר לְדוֹמִיָּה הַמְיָה,
וְכִמוֹ יוֹנִים אֲנַחְנוּ מִתְמַסְרִים.

יהירות

מוֹטֵב לְהַתִּיר לְשִׁתִּיקָה
לְרִשֵׁת אֶת הַמַּלְיָם
שֶׁלֹּא תִהְיֶינָה קוֹלוֹת נֶפֶץ, חֲסֵרוֹת צוּרָה, אֲנִי אוֹמֵרֶת.
אֲכַל הַיְהִירוֹת נֶאֱחָזֶת בְּשִׁרְשֵׁי
וּפִי נִמְלֵא אֶפְלָה.
וּבְאַחַת, חוֹמֵק הַחוּף מֵאַחוֹרֵי
בְּצַרְחָה.

יתר על כן, לפני העזיבה תהו ממה יתקיים בחוץ, ורצו לעזור לו. אולם יצחקלה, באיזה ביטחון פנימי שהוא לעתים נחלת התמימים בלבד, לא היה מודאג כלל. והנה באמת, בו ביום, מצא סידור לשלושת החודשים הראשונים לאחר העזיבה. אין ספק שהעימות הזה בין שתי הדמויות מגלה את דעתה של המחברת על המציאות הקיבוצית המסרסת פונקציות אנושיות בסיסיות ומונעת מהן לבוא לכלל ביטוי. בפרק כ"ד, שני פרקים לפני הסוף, אנו פוגשים את "יצחקלה 3" שוב, הפעם במסע באמריקה. גם באמריקה לא בטוח שמצא את מקומו, הוא עדיין לבד ולא ברור לאן הוא חותר או ממה הוא בורח, אבל נדמה שהוא יותר חופשי משאר הדמויות. לא הזכרתי כאן דמויות רבות מן הוותיקים ומן הצעירים, אבל בעיקרו